

Põhikooli III aste

9. klass

Muuseumitundide külastamiseks on vajalik eelregistreerimine. Tunnid on tellitavad teile sobival ajal ja laste vanusele vastavas pikkuses.

Aastaringssed muuseumitunnid

TEEMA	MUUSEUMITUND/ PROGRAMM/KESTUS	SISU/TEGEVUS(ED)	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
Koolielu	Kikas kutsus kooli (1,5 tundi)	Astume näitusel „Kuke kannul kooliteel“ läbi sajandite, mil Eesti talulastele on kirjatarkust jagatud. Räägime, kuidas kool, õppimine, haridus ja haritus Eestimaal on aja jooksul muutunud. Vanas klassitoas õpime talulaste kombel, aga arutleme ka, milliseks võiks kool muutuda tulevikus.	Kirjandus (ajalugu).	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601/+372 5210 671 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
Rahvajutud	Fr. R. Kreutzwaldi "Eesti rahva ennemuistsed jutud" (1 tund)	Tutvutakse ekspositsioonis olevate kunstitöödega, mis on inspireeritud Kreutzwaldi muinasjuttudest. Filmid: "Naljakas härjamüümine" ja /või "Põhja konn". Eeltöö filmile retsensiooni kirjutamiseks. Näidiste tutvustamine. Suuline arutelu.	Kirjandus, eesti keel.	Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum, tel +372 7821 798/+372 56297242 info@lauluisa.ee lauluisa.ee
Ajalugu	Ajaloo allikal (45 minutit)	Muuseumikogus on vanad ja veel vanemad asjad. Miks just need? Kust ajaloolased teavad, mis ajaloos juhtunud on? Millised on kirjalikud ja millised esemelised allikad, kuidas neid lugeda? Mis siis, kui sündmused pole kirja pandud? Kes on arheoloog ja mida ta uurib? Tunnis vaatame kiviaegseid Tamula, Kääpa ja Villa haua- ja asulaleide ning ka hilisematest aegadest pärit arheoloogilisi ja ajaloolisi museaale ja ürikuid ning räägime nende leidmis- ning interpreteerimislugusid.	Ajalugu.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5804 6692 Airi.Ryytli@wi.ee vorumuuseum.ee

20. sajandi ajalugu, kodikoha lugu	1940. aastate valikud (45 minutit)	Meil kõigil tuleb teha elus palju valikuid, osa neist on olulisemad kui teised. Ajaloo õppimise mõte on otsustusvõime arendamine. Ajalugu annab võimaluse vaadata meie eelkäijate tehtud otsuste tulemusi. Muuseumitunnis mõtiskleme valikute üle, mis olid Võrumaa noortel 1940. aastatel. Ajastusse sisse elamiseks proovime astuda päris inimeste kingadesse, olgu see metsa läinud Alfred, Rootsi põgenenud Karl või koju jäänud August. Mõtleme, millised olid nende valikud ja mida meie nende asemel teeks. Meil on võimalus teada saada, mis neist sai. Vaatame metsavennapunkri sisustust ja eluolu ning metsavendluse kohta käivat ekspositsiooniosa.	Ajalugu, ühiskonnaõpetus.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5804 6692 Airi.Ryytli@wi.ee vorumuuseum.ee
Kunst	Kunst kõneleb (45 minutit)	Kunstitundidele annavad erineva sisu galeriis vahelduvad näitused, mille toel arutletakse, kuidas kunsti vaadata, kas kunstiteos jutustab lugu, millise tehnika abil on kunstiteos loodud jms.	Kunstiõpetus.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5804 6692 Airi.Ryytli@wi.ee Jana.Huul@wi.ee vorumuuseum.ee
Muuseumikogud	Muuseum kohvis (45 minutit)	Kohvritunnid sobivad ilmestama neid ajalootunde (ka teisi ainetunde), kus on juttu Eestist ja eestlastest. Programm elavdab koolitundi, tekitab huvi muuseumi ja seal hoiul olevate esemete vastu ning ärgitab lapsi ka oma ümbruskonnas huvilisema pilguga ringi vaatama, sest iga möödunud päev on ju juba ajalugu.	Ajalugu, ühiskonnaõpetus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601/+372 5210 671 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee

Rahvakalender ja tähtpäevad

KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	SEPTEMBER			
3.- 5. september	Seente ja samblike näitus (kuni 1,5 tundi, koos toitlustamise ja muuseumi külastusega kuni 3 tundi)	Tutvume seente ja samblike elulooga, saame teada milliseid põnevaid seeni ja samblikke leidub meie ümber; millised on meie metsade kõige mürgisemad seemed ja millised head söögiseened; kas samblikud on samuti söödavad; õpime kuidas seeni korjata ja mismoodi neid toiduks ette valmistada.	Bioloogia.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuseum@wi.ee monistemuseum.ee
08.- 10. september	Kasukast jopeni (2 tundi, koos toitlustuse ja muuseumi külastusega kuni 3 tundi)	Rändame rõivaid vahetades läbi muinasaja tänapäeva. Saame teada millistest materjalidest valmistasid kehakatteid meie muistsed esivanemad; millistest materjalidest sai kedrata lõnga; millal hakati valmistama riidet ja millega riidet värviti; millal ja miks hakkasid mehed seelikute asemel pükse kandma; millal kujunesid välja erinevad rahvarõivad; mis määras erinevate paikkondade rõivaste värvivaliku; millal lisandusid erinevad kehakatted, seotavast kangatükist kuni tänapäeva riidevalikuni; disainime ise ühe tuleviku riide või eseme.	Ajalugu. Tööõpetus.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuseum@wi.ee monistemuseum.ee
15.-18. september	Suitsusaunapäev Mõniste Talurahvamuuseumis (2 tundi, koos toitlustamise ja muuseumi külastusega kuni 3 tundi)	Talupere saunapäeval tutvume Vana-Võromaa suitsusaunakommetega. Saame teada millised on olnud suitsusaunaga seotud uskumused; milliste puudega köetakse suitsusauna; millised on suitsusauna tervitus ja tänusõnad; mis otstarbeks kasutatakse sauna veel peale ihu ja hinge harimise; mis on viht ja kuidas saadakse leili; millal on paras aeg saunavihta valmistada. Külastame suitsusauna ja proovime leili visata.	Loodusõpetus. Inimene, loodus.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuseum@wi.ee monistemuseum.ee
22.- 25. september	Kiviajanädal Mõniste Talurahvamuuseumis (2 tundi, koos toitlustamise ja muuseumi külastusega 3 tundi)	Kiviaja programm tutvustab meie esivanemate elu ligikaudu 5000 aastat tagasi. Saame teada kus ja millistes hoonetes meie esivanemad elasid; millest valmistasid kehakatteid; kuidas saadi koldesse tuli; millest valmistati toitu; millistes nõudes säilitati toitu; millistes nõudes hoiti vett; millised olid nende tööriistad: millised olid jahi- ja kalapüügiriistad.	Ajalugu.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuseum@wi.ee monistemuseum.ee

september	Elu rehetares+Jutt tuleb jutust (1,5 tundi)	Jutuvestmine, mõistamine ja mängimine on olnud osa meie esivanemate argielust. Kust tulevad meie rahvajutud, legendid ja muinasjutud saab selgemaks, kui istud pimedas rehetoas või ronid üles veski kivilaele. Saab nii jutte kuulata, kui neid ise vesta ja mõne jutu võib isegi valmis mõelda.	Kirjandus (eesti keel, ajalugu, tööõpetus, kehaline kasvatus).	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601/+372 5210 671 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
		Talu elu-olu tutvustavas muuseumitunnis saab tunda rehetare hõngu ning perenaise juhendamisel panna käe külge mitmele talutööle-toimetusele, et paremini ette kujutada sajanditagust igapäevaelu Eestimaal. Lisaks töödele tutvume ka rahvamängude ning jõukatsumistega, mida jõudeajal ette võeti.		
september	Muuseumipäev Karilatsis	Muuseumipäeva kestel saab klassitais lapsi osa kolmest-neljast tegevustunnist (nt Maastikumäng, Elu rehetares, meisterdamine puust ja lõngast), aega jääb ka lõunasöögiks ja vabaks tegevuseks. Päeva on võimalik kombineerida vaheldumisi koolitundidega ja mitme klassikomplektiga.	Ajalugu, tööõpetus, kehaline kasvatus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601/+372 5210 671 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee

KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÖPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	OKTOOBER			
5.-9. oktoober	Leivanädal Karilatsis (1,5 tundi)	Suitsuhõngulises rehetöas saad teadmise, kuidas leib on sajandeid eestlase lauale jõudnud. Käime läbi teekonna viljakülvist leivatüki suhupanekuni.	Kirjandus (ajalugu).	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601/+372 5210 671 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
06.- 09. oktoober	Leiva- ja pudrunädal (2 tundi, koos toitlustamise ja muuseumi külastusega kuni 3 tundi)	Leivapäeval õpime tundma erinevaid teravilju taimena ja terana; saame teada millisest teraviljast valmistatakse leiba, millisest saia, millisest putru, mida sööb hobune, mida lehm ja siga; proovime läbi tööd rehepeksust jahvatamiseni kiviaegsel ja taluaegsel viisil; küpsetame ise leiba ja teeme kamakäkki.	Bioloogia.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuuseum@wi.ee monistemuuseum.ee
13.- 16. oktoober	Linapäev (2 tundi, koos toitlustuse ja muuseumi külastusega kuni 3 tundi)	Räägime linakasvatusest läbi aegade. Kupardame, lõugutame. Kammime linu. Ketrime ja haspeldame lõnga ning koome kangast. Valmistame näpunööri, köievõrget ja keeruga koormaköit. Programm koosneb neljast 30-minutilise osast.	Bioloogia.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuuseum@wi.ee monistemuuseum.ee
28.-30. oktoober	Küünlapäev Mõniste Talurahvamuuseumis (1,5 tundi, koos toitlustamisega kuni 2 tundi)	Küünlapäeval räägime hingedega seotud tavadest; saame teada küünla tähtsusest inimestele; saame teada millal on rahvakalendri aastaringis hingede aeg; räägime vaimudest; heidame pilgu hingedeaja uskumustesse; saame teada millised uskumused on seotud hingepuudega; räägime hingedeaja toitudest; meisterdame ise küünla.	Rahvakalendri tähtpäev.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuuseum@wi.ee monistemuuseum.ee

KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	NOVEMBER			
04.-06. november	Muuseumid ja arhiivid (1,5 tundi)	Tunnis saame teada mis on muuseum; milliseid esemeid hoitakse muuseumis; miks on muuseume vaja; millised muuseumid on Eestis; milliseid muuseume on väljaspool Eestit; mis on arhiiv; mida hoitakse arhiivides; miks on arhiive vaja; vaatame ringi Mõniste Talurahvamuuseumis.	Ajalugu.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuuseum@wi.ee monistemuuseum.ee
10.-13. november	Kartulinädal (2 tundi)	Kartulinädalal räägime kuidas kartul on jõudnud eestlaste toidulauale, räägime milliseid toite kartulist saab teha, vaatame kuidas kartulit on erinevatel ajastutel kevadel maha pandud ning sügisel üles võetud, vaatame mida põnevat veel kartulist teha saab.	Bioloogia.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuuseum@wi.ee monistemuuseum.ee
17.- 20. november	Tsaariaja koolipäev (2 tundi, koos toitlustamise ja muuseumi külastusega kuni 3 tundi)	Kutsume Teid 100 aasta tagusesse koolipäeva, kus õpime lugemist ja kirjutamist, rehkendamist ja turnimist; lõunavaheajal toome sahvrist leivakasti ja uurime toite, mida ema koolilapsele nädalaks kaasa oli pannud; saame teada, mida tegid lapsed vahetundide ajal.	Ajalugu. Matemaatika. Eesti keel ja kirjandus. Kehaline kasvatus.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuuseum@wi.ee www.monistemuuseum.ee
24.- 27. november	Talurahva kauplus ja tengelpung (2 tundi, koos toitlustamisega kuni 2,5 tundi)	Rändame ajas 100 aastat tagasi ja kaupleme talurahva moodi; räägime raha väärtusest läbi aegade; saame teada, kuidas kaubad vanasti liikusid; milliseid kaupu vanasti müüdi ja mida ei müüdnud; kuidas kaupa kaaluti ja pakiti; kuidas toimus kaupade eest tasumine; milliseid kavalaid nippe kasutati salakauba veoks; mis oli talurahva tengelpungas; õpime tundma ja kokku arvestama praegu käibivaid rahasid. Õpime kaalumist, pakkimist ja arvelaual arvestamist.	Matemaatika. Ajalugu.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuuseum@wi.ee monistemuuseum.ee

KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	DETSEMBER			
01.-21. detsember	Jõulunädal Mõniste Talurahvamuseumis (2,5 tundi)	Käime läbi nelja erineva ajastu jõulud: tsaariaja jõulud koos jõulusokuga, esimese Eesti Vabariigi aegne jõuluõhtu koos tagurpidi kasukaga vanaga, Nõukogude aegne näärripüha koos näärivanaga ning kaasajale omased jõulud koos uhke jõuluvanaga. Külastame ka päkapiku meistrikoda, kus on müügil erinevaid maiustusi. Ringkäigu lõpuks üllatus, tee ja piparkoogid.	Ajalugu.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuseum@wi.ee monistemuseum.ee
	VEEBRUAR			
18.-23. veebruar	Palju õnne, Eesti! (1 tund)	Karilatsi koolimajas rändame läbi saja aasta ning otsime esemeid, fotosid, sündmusi, mis jutustavad meie 100 aasta vanuse kodumaa ajaloost.	Ajalugu.	Karilatsi Vabaõhumuseum, tel +372 5801 8601/+372 5210 671 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
	MÄRTS			
1.-12.märts	Koolilinn Võru (1,5 tundi)	Käesoleval aastal on tähtpäev nii muuseumi majas asunud Krümmeri koolil kui ka Võru Õpetajate Seminaril. Räägime Võrust kui koolilinnast ja linnatuuril tutvustame koolimajadeks olnud hooneid.	Ajalugu.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5804 6692 Airi.Ryytli@wi.ee vorumuuseum.ee
	APRILL			
13.-16. aprill	Tohu- ja punutiste meisterdamise nädal (kuni 3 tundi)	Sel nädalal tutvume tohust ja vitstest tehtud käsitööga. Räägime, milleks neid esemeid kasutati, mismoodi valmistati ning kuidas tohtu ja vitsu varuti. Teeme ise käepärastest looduslikest materjalidest esemeid.	Loodusõpetus. Tööõpetus.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuseum@wi.ee monistemuseum.ee

KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÖPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	MAI			
alates 4. mai	Võru linna ajalugu (1,5 tundi)	Linnatuuril räägime Võru linna loomisest, tähtsamatest ajaloosündmustest ja erdatest isikutest.	Ajalugu	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5804 6692 Airi.Ryytli@wi.ee vorumuuseum.ee
04.-07. mai	Kemmergu- ja kätepesupäev (kuni 2,5 tundi)	Tutvume 100 aasta taguste hügieenitoimingutega. Saame teada, mis on kemmerg ning kuidas seda vanasti kasutati. Kuidas pesti vanasti käsi?	Inimeseõpetus. Ajalugu.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuuseum@wi.ee monistemuuseum.ee
25.- 28. mai	Talupere kevadtööd (kuni 2,5 tundi)	Tutvustame talus tehtavaid kevadtöid. Saame teada, millised olid vanasti kevadised laste-, naiste- ja meestetööd talus. Programm koosneb neljast 30-minutilise osast.	Loodusõpetus. Inimene.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuuseum@wi.ee monistemuuseum.ee
mai	Vargamäe noored (koostöös Filmi Vargamäega, programmi pikkus 3 tundi)	Proovime talunoorde tegevusi ja räägime pere- ja noorte omavahelistest suhetest Andrese ajal.	Ajalugu. Inimeseõpetus. Ühiskonnaõpetus.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuuseum@wi.ee monistemuuseum.ee
mai	Muuseumipäev Karilatsis	Muuseumipäeva kestel saab klassitais lapsi osa kolmest-neljast tegevustunnist (nt Maastikumäng, Elu rehetares, meisterdamine puust ja lõngast), aega jääb ka lõunasöögiks ja vabaks tegevuseks. Päeva on võimalik kombineerida vaheldumisi koolitundidega ja mitme klassikomplektiga.	Ajalugu, tööõpetus, kehaline kasvatus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601/+372 5210 671 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee

KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	JUUNI			
1.- 4. juuni	Suvistepühade kombed (2 tundi)	Kõneleme, kuidas tähistati suvistepühi talus, külas ja kirikus ning millised olid pühadega seotud maagilised toimingud, kombed ja uskumused. Kuidas ehiti suvistepüha kambreid? Kuidas meheleminekuas neid ennast ehtisid? Kuidas naisevõtmiseas poisid oma plaanidest tüdrukutele märku andsid?	Rahvakalendri tähtpäev.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuuseum@wi.ee monistemuuseum.ee
juuni	Vargamäe noored (koostöös Filmi Vargamäega, programmi pikkus 3 tundi)	Proovime talunoorte tegevusi ja räägime pere- ja noorte omavahelistest suhetest Andrese ajal.	Ajalugu. Inimeseõpetus. Ühiskonnaõpetus.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 525 7027/+372 5622 7650 monistemuuseum@wi.ee monistemuuseum.ee
juuni	Muuseumipäev Karilatsis	Muuseumipäeva kestel saab klassitais lapsi osa kolmest-neljast tegevustunnist (nt Maastikumäng, Elu rehetares, meisterdamine puust ja lõngast), aega jääb ka lõunasöögiks ja vabaks tegevuseks. Päeva on võimalik kombineerida vaheldumisi koolitundidega ja mitme klassikomplektiga.	Ajalugu, tööõpetus, kehaline kasvatus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601/+372 5210 671 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee